

Владимир Маринов: Недомислените изисквания на наукометрията стимулират научното графоманство

Владимир Маринов е доктор по антична философия и преподавател по класически езици и култура в Нов български университет, където заема длъжността директор на университетското издателство. Автор е на редица публикации у нас и в чужбина, включително на преводи от старогръцки, латински, английски и френски език.

От колко време ръководите Издателството на НБУ? Какво дава и какво отнема такъв ангажимент? Все пак Вие сте академичен преподавател...

Работата ми с книгите на НБУ официално започна преди 11 години, когато покрай растежа на университета стана наложително и по-прякото въвличане в издателския процес на хора от академичната общност. Тогава проф. Богдан Богданов ми възложи задачата да координирам срещите на университетската редколегия – нашия Издателски съвет, чийто състав и задължения също нараснаха оттогава. Впоследствие се създаде Центърът за книгата на НБУ, а като негова подструктура и Издателството, което оглавявам от почти 5 години. С две думи, винаги съм възприемал работата си като част от общо дело – на една малка, но отдадена университетска общност, заета с превръщането на ръкописите в добри академични издания. А и като хуманитарист не бих си позволил така ясно да разгранича научните изследвания и преподаването от издателската грижа и работата със словото: не само защото такава е личната ми ситуация, но и защото доброто академично общуване за мен неизбежно минава през споделянето на текстове и през споделянето правене на текстове. То е част в крайна сметка от занаята и службата на учения.

Каква е специфичната разлика в работата на едно обикновено и едно университетско издателство?

Може би най-вече това, че университетското издателство има по-комплексна задача – от една страна, да публикува стойностни и атрактивни заглавия, каквото би следвало да прави всяко едно издателство, но от друга, да служи на делата и процесите в самата институция, а и в обществото извън нея. Не знаем докрай какво ще издаваме през следващите, да речем, две академични години, защото нямаме пълната картина на заниманията и потребностите на университетската колегия, а и на актуалните проблеми и тенденции в по-големия свят. По тази причина и ръкописите, които постъпват в Издателството, делим, грубо казано, на две: на научни и учебни издания, свързани с текущите нужди на университета, и на една по-особена група, в която попадат преводни заглавия, литературни и художествени опити, архивни текстове и мемоари, албуми, накратко – страхотна шарения, прицелена обаче в една по-широка читателска аудитория извън границите на нашата университетска общност, някак далеч от шума на академичното всекидневие. В тази по-универсална издателска категория лично аз виждам едни от най-значимите постижения на нашето издателство.

Един от принципите на издателствата при избора на заглавия е пазарният. А при университетските издателства? Колко конкурентна е една университетска книга на пазара?

Колкото всяка друга добре направена книга. Успехът ѝ обаче е в ръцете на читателите: те дават пазарната оценка на авторския и издателския труд дори когато говорим за най-обикновен учебник, препоръчан на студентите по някой курс. Издателствата имат контрол над пазара само доколкото са в състояние да влияят на публиката и да си култивират такава. Затова и нашият Център за книгата непрекъснато предлага различни инициативи, които да свързват авторите и книгите ни с читатели във и извън НБУ: правим най-разнообразни представяния на отделните заглавия, които се излъчват онлайн, поддържаме форуми като Читателския клуб и Клуба за творческо писане... Университетската аудитория в България не е голяма, но би трябвало да е по-интензивно четяща и с по-изострен усет към стойностни заглавия. Затова и не бива да се търси само бърз търговски успех с едно издание: някои от най-продаваните заглавия в каталога ни първоначално са тръгвали мудно и им е трябвало доста време, преди да се утвърдят по-трайно на книжния пазар. Примерите, които ми идват на ум, не са малко.

Доколко издаваните с логото на университета книги отговарят на нуждите на ВУЗ-а и на студентите в него? Осигурява ли се известно единство между устна и печатна комуникация между преподаватели и студенти?

На този въпрос е хубаво да се потърси отговор и от самите студенти. Радвам се, че някои от най-добрите сред тях проявяват любопитство и дори по-сериозен интерес към работата на университетското издателство. Колегите българисти и графични дизайнери например

имат възможността да направят стаж при нас и в рамките на един семестър да бъдат въвличени в особеностите и тънкостите на издателския процес. Досега имам изцяло положителен опит с тази практика. В по-общ план обаче смятам, че имаме сериозни дефицити: учебната литература е недостатъчна и като количество, и като качество, а и отношението на студентите към четенето и изобието към текста е по ред причини силно компрометирано още от средното им образование. Преди години направихме опит да компенсираме някои липси с преводни учебници, но за моя изненада срещнахме апатия и дори съпротива от част от колегията: и преподаватели, и студенти обясниха, че обучението не би да се води по „чужд“ опит, неприложим към родните условия, и че е най-добре воденето на курсовете да си тече „свободно“. Това може и да е така, но не отменя големия проблем с липсата на учебна литература.

Знаем, че издателската работа в едно университетско издателство е важна за неговата акредитация. Кои се основните предизвикателства, пред които се изправяте в ежедневието си?

Най-вече сроковете и бързането покрай тях: академичните процедури са тежки и бавни и точно поради това имам съвместното да „успивам“ с наглед дълги срокове. Често става така, че не малък брой автори, които обикновено са работили върху своето изследване с години, решават, притиснати от времето, че цом текстът им веднъж бъде дописан и стане „готов“, превръщането му в книга е въпрос на дни и минимум технически усилия. Само че това не е така: ръкописът не е готовата книга, нито издателството е копирна машина, която просто го размножава. От написването на един академичен текст до неговото публикуване се налагат редица промени и преобразувания, които, за да придобият приличен печатен вид, изискват сериозно усилие, дисциплина и възраване в подробностите, а значи – и време. Това неразбиране много често води до разочарование както у авторите, така и у нас.

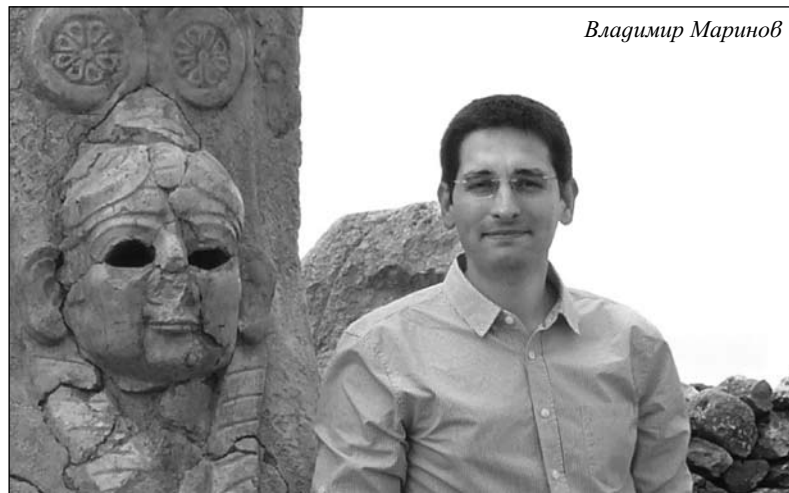
Доколко допускате Вашият личен вкус да повлияе на избора коя книга да издадете и коя – не? Как „спирате“ или „отклонявате“ издаването на книга, която не Ви допада или я намирате за „неподходяща“ за профила на издателството на НБУ?

Решенията кой предложен ръкопис да се публикува и кой да се отхвърли се вземат от Издателския съвет след дълго и внимателно обсъждане. А в подобен род колективни решения личният вкус се намесва само доколкото си в състояние да убедиш останалите от редколегията в правотата на собствените ти впечатления, разбирания и пристрастия. Разбира се, по-често се случва обратното – въпреки личните ни колебания и резерви да приемем, че по ред причини се налага да направим дадено издание. Тогава се опитваме да го подобрим максимално, без задължително да успяваме. В този смисъл неподходящи за мен са най-вече зле написаните ръкописи, пред които няма особена перспектива да бъдат подобрени и приведени в приличен книжен вид. Отхвърлянето на един текст в повечето случаи се дължи не на тематиката му (все пак научният профил на НБУ е достатъчно широк), а на недостатъчно добрата авторска работа. Впрочем през годините сме отхвърлили немалко текстове...

Има ли книга или книги, с които издателството на НБУ не се гордее? Едва ли ще кажете заглавия, но по-скоро посочете какъв тип книга смятате за провал.

Не знам дали следва да ги определям като провал, но действително има книги на НБУ, които и досега не мога да проумея: просто не разбирам какво се опитва да ни каже авторът, нито пък как и защо се занимава с цялата тази работа. Именно това наричам авторска посредственост: да пишеш за себе си, без да търсиш разбирането на друг извън кръга на малцината себеподобни, когато те вънгува не значимостта и красотата на това, за което пишеш, а определена корист от външния факт, че си написал и публикувал книга. Оттук остава само стъпка до най-големия академичен грях – плагиатството. Слава богу отдавна не сме срещали такива текстове с преписване или „заимстване“, доколкото подлагаме всички ръкописи на щателна проверка още преди да се стигне до разглеждането им от Издателския съвет, камо ли до пускането им за печат. Но е факт, че забързаното писане и публикуване се е превърнало в правило за съвременната академична общност главно поради недомислените изисквания на наукометрия, стимулираща до голяма степен научното графоманство.

Завършил сте НГДЕК, бакалавър сте по философия в Софийския университет, магистър по семиотика, доктор по антична философия в НБУ, преподавате класически езици (старогръцки) и антична философия –

Владимир Маринов

това научаваме след справка с биографията Ви. Заниманията с античните текстове, философията и миналото дават ли различен поглед за осмисляне на съвременния живот и съществува ли при вас известна носталгия по античния свят?

Не, не изпитвам носталгия или нещо подобно, защото аз самият съм съвременен човек и не съм преживявал онези епохи иначе, освен през техните текстове и обикаляйки по техните места, където отново виждаме едва малка, откъслечна част от онова, което е било. Не смятам също, че е редно да търсим решенията на съвременните си проблеми в миналото. Можем обаче да си помогнем с него, за да разберем по-добре самите себе си. Убеден съм, че в нас винаги се пазят спомен за това, което сме били – и тука говорям както лично-фамилно, така и обществено-културно, – с който спомен може да се разговорим, съизмерим и преценим като ето тези актуални същества днес. Знанията за старините дават тази голяма възможност за рефлексия – да се огледаме в другото си аз, което продължава да присъства в нас, независимо дали осъзнаваме това, или не. А подобно усилие е възможен трамплин за промяна към по-добро. Надявам се, че и студентите в хуманитаристиката го разбират: те не усвояват конкретна професия, с която да си оправят живота, а се учат на по-добрия живот, който е по силите и мярата им да постигнат вътрешно или външно.

А тези занимания в ранна възраст с „мъртвите“ езици помагат ли след това в усвояването на „живите“?

Определено. Научих го още когато мъчително проумяване на латинската граматика ми отвори очите за строежа на западните езици, които бях учил – и поне с тях спрях да се мъча. Не съм привърженик на Хайдегер, но не мога да не се съглася, че езикът е нещо повече от система за комуникация – той е преди всичко система за смислено отношение към света. А в нашия езиков свят, където мислене и реалност са дълбоко преплетени, „мъртвите“ езици продължават да си живеят чудесно. Ще видим дали ще е така и след поредицата дигитални революции напоследък. За съжаление, нямам знанията и капацитета да преценя това към момента.

Кои са най-интересните текстове на старогръцки и латински, които са част от учебната програма на студентите в НБУ?

Винаги, когато имам възможност, приканвам студентите да четат Омир. Макар да обожавам Платон, да пребеждам Аристотел и да харесвам още куп антични автори, сред които не липсват и ексцентрици, мисля, че Омировите поеми са най-хубавото и проникновено в античната литература, с което студентите могат да се запознаят.

Каква книга мечтаете да издадете? А да напишете?

Цял рояк са. И все пак от числото на по-реалистичните мечти бих откорил, да речем, издаването на добър български превод на епоса за Гилгамеш – за момента далечна задача, която вярвам, че ще се осъществи. Колкото до моите изследвания, имам надеждата, че ще успея да завърша едно голямо проучване на личната кореспонденция, приписвана на Аристотел – любопитна за мен тема, към която се отнасям може би по-крипично, отколкото трябва, но все пак с убеждението, че голяма част от биографията на този гигантски ум е всъщност скалпена и изопачена.

Въпросите зададе ЛИДИЯ ВЛАСОВА